

ESTHER

Kloskiltteraturen reflekterer ofte hva folk flest er mest opptatt av i tiden. Før kuriositetens skyld bringer vi her noen utvalgte avsnitt fra heftene i serien **STOR-KØBENHAVN**, utgitt av Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag:

Kaféliv

Man skal ikke gaa saa særlig langt tilbage, da det at sidde paa Kafé var noget, Københavneren vel tillod sig, men som han dog gjorde sig en Smule Samvittighed af. At Skuespillere, Litterater og Journalister var hjemme saadanne Steder, det fik gaa an, den Slags løse Folk holdt man adskilligt tilgode, og deres borgerlige Dyder var paa Forhaand en Smule omtvistede, men den unge Mand, der satte Pris paa et soldt Rygte, maatte kun sjældent sætte sine Ben der. Og Damerne! Det var nok til at sætte hele sit Rygte paa spill, om en Dame viste sig der. Hvis da ikke Værten viste hende ud, saasnart hun gjorde Mine til at foretage sig noget saa samfundsomvæltende! En ung Pige fra et ordentlig Hjem tillod sig ikke sligt, hvis hun ønskede at anses for en Dame. Men Hjemmene har ogsaa paa dette Omraade lidt efter lidt maattet give Køb paa saa mange

andre ...Uden angst for at blive set passerer nu baade Gamle og Unge og Damerne med gennem den moderne Kafés Drejedør, og de sætter sig ved de store Spellglasrunder ud til den stærkt befærdede Strøg ...

de engelske Valgretsdamer har gjort - at foranstalte saa kraftige Demonstrationer, at Deltagerne har maattet vandre i Fængsel. Her til Lands er vi saapas Fremskridsmennesker, at vi ikke modsætter os

Kvinnesak

Tiden er gaaet saa meget frem, at de, der fører an, ikke mere betragtes som ekstravagante og halvkønlige Størrelser, og forøvrigt turde indenfor en overskuelig Tid, de politiske Rettigheder, som har været Kvindesagens Endemaal, falde ned i de danske Kvinders Skød, uden at det har været nødvendigt at føre nogen Amazonekrig eller blot - som

en Reform, naar den først er prøvet andetsteds; uden at der derfor er kommet to Maaner paa Himlen. Ikke fordi den danske politiske Kvindbevægelse efterhaanden er blevet en Magt, som ikke lod sig standse, vil dens Formaal ske Fyldest, men fordi danske Mandfolk har saa megen Retfærdighedssans, at et uopfyldt, rimelig Krav volder dem en bestandig Samvittighedskløe...

mere end én Kant. Før det første
formaar det moderne Menneske
vanskeligere end Forfædrene at
Indordne sig i FamiIedelgen. Den
Aandelge Luft synes mere og mere
at miste sin varmeledende Evne.
Den lettere Samfærdsel har ført til,
at den enkelte kommer i Berøring

med langt flere og langt mere for-
skelligartede Mennesker end forhen.
Men deraf følger, at han har van-
skelligere ved at begrænse sin
Verden til den lille Kreds, som han
kalder sine kære i snævreste
Betydning ...

FamilieIiv

Det er fra Midten af forrige Aar-
hundrede et Maleri, der hedder «En
københavnsk Familie». Det viser
dette Begreb i en Tilstand af For-
fald. Den æstetiske Uorden findes
vel endnu i adskillige københavnske
Famillier. Man kan være rolig for,
at Folk, hvls daglige Vaner er til-
passede i den samme Slendrian,
kun meget nødlig udsætter sig for,
at der ind i deres Kreds kan trænge
fremmede Elementer. Thi enhver
saadan Indtrængen medfører Fare
for, at det er nødvendigt at fore-
tage Ændringer i de tilvante
Former. Selve Mandens Underkuelse
er maaske endda en Foranstalt-
ning, der mere end noget andet vil
sikre Famillens Sammenhold. Thi
Kvindens er det familiesamlende
Element, Manden det familie-
spredende. Hvor FamilieIivet blom-
strer, er Fortjenesten Kvindens.
Hvor det er lagt øde, er Skylden
Mandens. Fra Manden, hans
Arbejde, hans Vaner, skal de Farer
komme, som kan true FamilieIivet.
I den moderne Storby truer de fra

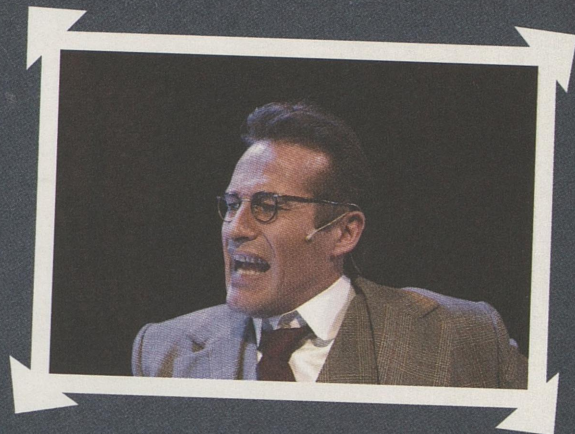
Bitt av teaterbasillen

Den unge dame, der er angreben af Teaterbaelllen, har mange Lidelsesfæller. Man maa ikke tro, at de, der melder sig, er lutter uerfarne Ungdom. Der findes mellem Skuespilleremnerne Folk i alle Aldre og af alle Livsstillinger, Præster, Officerer, Bankmænd, ja penslone-rede Embedsmænd. Og blandt dem er der Mennesker, som er behæftede med allehaande Svagheder af den Art, at de vilde gøre en Optræden paa en Scene utænkkelig. Baade pukkelryggede, tunghøre, stammende og snøvlende har siddet i Direktørens Forværelse for at byde sit til, og det koster ofte stor umage at faa disse Mennesker overbevist om det umulige i deres Forehavende ...

Den moderne skuespiller

Det er ikke mere den krøllede Elsker, der behersker vore Scener; ikke Komikeren med de kaade Improvisationer, ikke Vinstuens Helt med de flagrende Lokker, det vajende Silps, den rullende Stemme. Det er en Mand som de fleste, en forsker, en stille gransker i Menneskefremstilling. Hvad Vinstuen og Kaféen var for de ældre, det er Sporten for han. For at holde sit Legeme slankt og sundt og altid bevare det fulde Herredømme derover, forsøger han saadanne Nydelser som Spiritus og Tobak. Han tager koldt Bad to Gange om Dagen, er Medlem af en Gymnastikforening og en Fægteklub og

viser sig for det meste paa Gaden i en Art Idrætskostume, med Ildet Lintøj, Sportshue og Knæbenklæder...

Det ortodokse kjøkken i Esthers hjem

Jødedommen er en praktisk religion, i den forstand at religionen inneholder forskrifter for nær sagt alt i livet. Blant de forskrifter som skiller Jøders levesett fra de kristnes har Toræns spisereglene en sentral plass. Det dreier seg om hva som er «egnet» mat - kosher - (hebr.: i riktig tilstand»). Toræen gir ingen begrunnelse for disse reglene. De oppfattes først og fremst som «guddommelige lover» som ikke kan, eller skal forklares rasjonelt.

All frukt og grønnsaker kan spises. Det er begrensninger med hensyn til hva som anses som «rene» og «urene» dyr. Drøvtyggende dyr med spaltet klove, fisk med skjell og finner, er kosher. Svinet, som ikke tygger drøv, eller kamelen, som ikke har spaltet klove, er forbudt. Likeledes skalldyr, bløtdyr, og en del fugler. Toræen nevner ikke hvilke fjærkre det gjelder. Det er tradisjonene som bestemmer hvilke arter som er tillatt. Dyrene skal slaktes

og etterbehandles på en spesiell måte, slik at så mye som mulig av blodet renner ut. Kjøtt og melkeretter må ikke blandes., og det skal gå mellom tre til seks timer før man inntar melkeretter etter å ha spist kjøtt. I en kosherhusholdning er det nødvendig med separate kjøkkenredskaper til kjøtt og melkeretter. Oppvask, avtørring og oppbevaring må forgå adskilt.

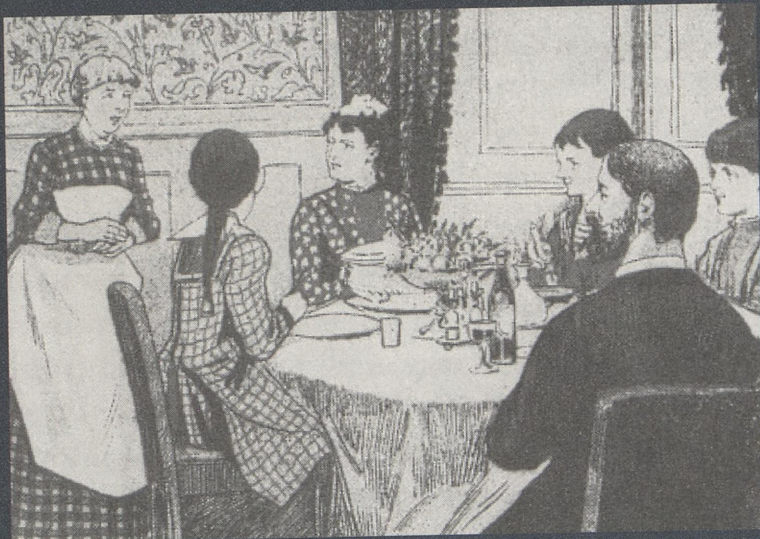

Det borgerlige kjøkken i Jørgens hjem

På denne tiden kunne ikke dannende mennesker spise så mye mat som den gemene hop satte til llvs. De brukte kostholdet og måltidene til å skape en avstand mellom seg og de lavere samfunnslag. Det ble antatt at de bedrestilte hadde dårligere fordøyelse, og en sart mage ble oppfattet nesten ensbetydende med høy sosial status. God borgerlig mat trengte lang koketid og . Leger anbefalte at råstoffene til grøt og velling først ble bløtt opp i vann og deretter kokt i timevis. Grønnsakene ble også kokt ihjel, da det viktigste var mørheten. Om noen

måtte sveve i den villfarelse at salaten skulle spises rå, måtte de undertrykke denne fordommen, rådet legene. Salat skulle serveres kokt. Kjøtt ble ansett som sunt, og måtte først og fremst være velhengt. Så til de grader at «brasert» kalvekjøtt kunne spises med skje. Dyr mat var god mat, men bortsett fra denne kortslutningen, var det en viss

«Min Gud, Stine! I dag har de hatt alt for mye salt i suppen. Forleden var det ikke noe salt i det hele tatt. Si meg, kjenner De ikke den gyldne middelvei?»
 «Nei, Frue, Je e itte så godt kjent i København.»

fornuft i idéen, i og med at underernæring kunne føre til sykdommer. I den finere matlagning måtte ingen smak dominere over de andre. Førrettene skulle ikke være så utpregete at mellom- og hovedrettene ikke gjorde inntrykk. Hovedretten, på sin side, måtte ikke overflødiggjøre dessertene. Hver rett skulle kunne stå for seg selv. Dette medførte vidløftige menyer med kompliserte serveringer.

Middagsselskapene utgjorde tyngdepunktet i den borgerlig omgangsform. Menyens standard ble bedømt

etter antall forretter, utenom suppen, - antall mellomretter og søte småretter, i tillegg til hovedrettene som ble servert. Denne formalserte form for selskapelighet krevde kjole og hvitt for menn, og side kjoler for kvinnene.

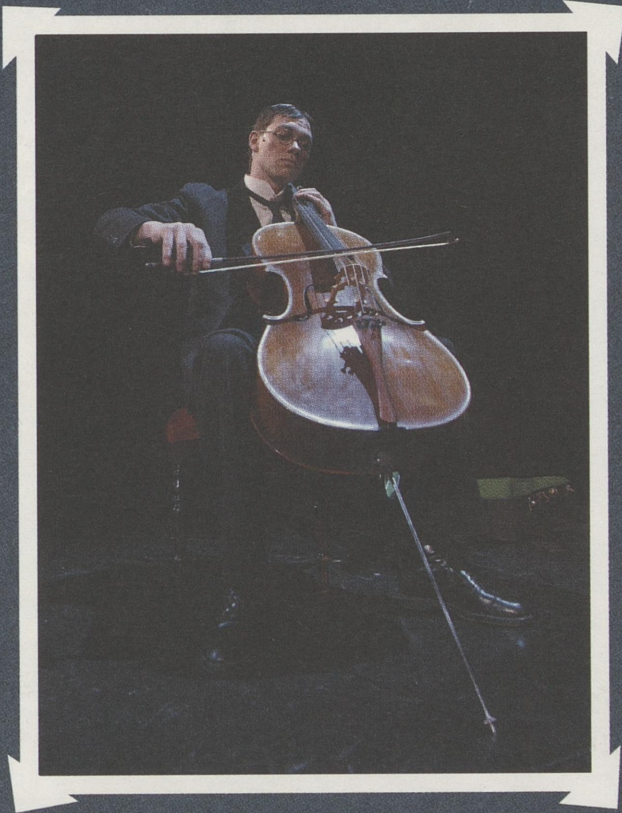
Hvis en jøde ble invitert til et slikt event, oppsto det straks problemer. Det starter med servise og kjøkkenredskap. For en kristen ville det være nesten umulig å tilberede en middag som ikke overtrådte

spisereglene. En enkel meny med f.eks. reker som forret, oksestek med saus som hovedrett og is til dessert ville innebære overtredelse av flere av budene: Reker er ikke kosher, oksesteken er ikke slaktet på riktig måte og sausen kan være iblandet et melerprodukt. Det er isen også, og kan derfor ikke serveres etter en kjøttrett.

Det er innlysende at det har bydd på store problemer for foreldrene til Esther og Jørgen å pleie selskapelig omgang mellom.

Kilder:
 Indenfor murene - Jødisk liv i Danmark 1684-1984 (C.A. Teitzels Forlag AS)
 Den nye Danmarks historie 1880-1960 (Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag AS)

TJENESTEPIGERNES-BLAD

Travelt i fine hus

Så lenge det var nødvendig for den sosiale status å holde tjenestefolk, var fruen i huset faktisk uunnværlig. Tjenestepikene kunne ikke tulle rundt på egen hånd uten ledelse og oppsyn. De hadde faste oppgaver og ansvarsområder.

Dagen startet tidlig. I de fleste hus var det kokkeplkens lodd å stå først opp. Hun vekket de andre, tente opp i komfyren og passet på at den holdt seg varm i full beredskap til å møte matlagingens vidløftige utfordringer. Stueplken sto for asketømming og oppvenning av kakelovnene. Etter at kokkeplken hadde gjort frokosten klar for servering, startet

den daglige rengjøringen. Møbler og nips ble støvtørket. Gulvene feld og vasket. Sengene redd opp og nattpotter tømt og skylt til ny avbenyttelse. Hver lørdag gikk det grundigere for seg. Møblene ble banket. Datidens tepperens besto av gamle teblader

og snittet hvitkål som ble strødd utover håndknyttede Buchararer og Kushanere - og siden feld. Petroleumlampene var det fruen selv som tok seg av. Det var ikke forsvarlig å overlate dette ansvaret til pikene. Ble de ikke rengjort med omhu, ville de sote. Dessuten kunne de være direkte brannfarlige. Kostbare krystallglass ble heller ikke betrodd tjenestefolket. Etter middag ble de stående i spisestuen til fruen så seg tid til å vaske dem. En gang i måneden var det klesvask. Det var en tidkrevende og

tung jobb, og ble utført av en «ekstern» vaskekone. Stryking, rulling og reparasjoner ble passet inn i den daglige rutinen etter rengjøringen. Pikene sto for husholdets innkjøp. Det var altfor siltsomt for fruen å drasse alle disse varene med seg hjem. Dessuten ble det ansett som høyst

upassende at damer av høyere status frekventerte slaktere, grønnsakshandlere og andre kremmere. Det var imidlertid en hake ved denne «arbeidsfordelingen». Mistanken om at pikene tok seg frheter på handleturene uret fruen en god posjon. De kunne f.eks.

misbruke tilliten og tiden ved å kikke i butikkvinduer, sladre med kolleger eller til og med unne seg et besøk hos venner og sletkninger. Pikenes gjøren og laden på byen lot seg imidlertid vanskelig kontrollere.

Alminnelig dannelse tilsa at tjenestefolkene ble behandlet ordentlig og tiltalt i en rolig, høflig tone. Det ble heller ikke tålt at barna irettesatte eller kommanderte husets tyender. Det ble forventet at de spiste for seg selv. Ikke på noe tidspunkt av døgnet fikk de komme inn i stuen hvor herskapet oppholdt seg, eller blande seg inn i deres samtaler. Etter 1912 begynte det etter hvert å komme arbeidssparende maskiner til hjelp i huset, som gjorde en stor tjenerstab overflødig. Pikene hadde da to valg: Å gifte seg og bli forsørget, eller få seg en jobb i det voksende Industrisamfunnet.

Kilde: *Den ny Danmarks historie 1880-1960* (Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag AS)

Kjærlighet og ekteskap er to forskjellige ting

Kjærlighetsekteskap er en forholdsvis ny og tvilsom oppfinnelse, også blant ikke-jøder.

Siden tidenes morgen har ikke noe samfunn med en viss selvoppholdelsesdrift basert seg på et så ustabil prinsipp som livslang kjærlighet. De fleste folkeslag befinner seg på et mer eller mindre lukket territorium.

Dette alene sikrer til en viss grad bestanden selv med de ufornuftigste partnervalg. Men jødene, som er strødd for alle vinder, mister før eller siden sin kulturelle og religiøse tradisjon, og dermed sin identitet. Dersom det jødiske folk skulle overleve i eksil som et religionsamfunn, trengte de i det minste et åndelig førerskipt. Hittil har jødene aldri sett seg råd til dette

i motsetning til katolikkenes klerikale, de beste og skarpeste hjernene, som gjennom sølbat har utelukket forplantning. Jødene måtte gjøre det helt omvendt: Systematisk avle opp et sklikt av åndelig begavede, og holde det vedlike.

De gamle rabbinere trodde ikke at miljøet var så avgjørende som Marxistene i dag er overbevist om. De visste av eldgammel erfaring at høy intelligens er nedarvet og medfødt. Derfor drev de regelrett

Intellektuelle avlsvalg. De lærde «besvogret» seg med hverandre. Og da det å være skriftlærde var det eneste som førte til sosial anseelse, ble det en æressak for alle rike fedre å få tak i en begavet og velutdannet svigersønn til sine døtre. Rikdom er ikke alltid resultat av åndsevner. Derfor ga det seg helt naturlig at det Intellektuelle potensialet hos etterkommerne ble lettere redusert. Det var da en stor fordel at de lærdes barn kunne vokse opp uten materielle bekymringer og få seg en utdanning. Det var fast skikk at rike og lærde fedre også av og til tok seg en tur til det nærmeste Talmudakademiet for å finne en egnet brudgom til sine døtre. De tradisjonsbundne østjødene var av den gjengse oppfatning at denne formen for ekteskapsstiftelse var best egnet for kulturkretsen. Det gir seg selv at kjærlighetsekteskap ikke var for «bedrestilte». Det var anderledes med proletariatet. Overklassen hadde forlenget «giftet til seg» hver eneste begavede gutt fra de lavere skikk, så her finner vi da også kjærlighetspar og kjærlig-

hetsekteskap. Når det gjelder formidlete ekteskap settes det en grense for hvor langt foreldrene kan gå: Talmud sier uttrykkelig at ingen skal gjøre sin datter til hore ved å gifte henne bort til en eldre mann. Og Talmud forbyr å forene to som av en eller annen grunn ikke vil ha hverandre.

Kilde: *Erinnerungen an Gallzien* av Salcia Landmann. Forfatterinnen er født i 1911. Boken kom ut i München i 1975.

Pogrom

er betegnelsen for de blodige jødeforfølgelsene i Øst-Europa

Sabbat

er jødernes hviledager. Ordets betydning er noe uklar, men går sannsynligvis tilbake til et baby-lønsk verb som betyr «være ferdig». Det sikter til den dag månen var ferdig, dvs full. Senere gikk man over til å feire også nymånedagen og dagen midt imellom, altså hver syvende dag. Sabbaten starter ved solnedgang fredag og varer til solnedgang lørdag kveld. I dette tidsrom er alt arbeid forbudt.

Talmud

er en samling av alt jødiske lærde har tenkt og utforsket omkring Det Gamle Testamentet, med spesiell vekt på Moselovene. Her finnes matematiske og astronomiske avhandlinger, medisinske notiser, en vrimmel av religiøse, oppbyggelige fortellinger, vittigheter, samtaler og historiske beretninger.

Toraen

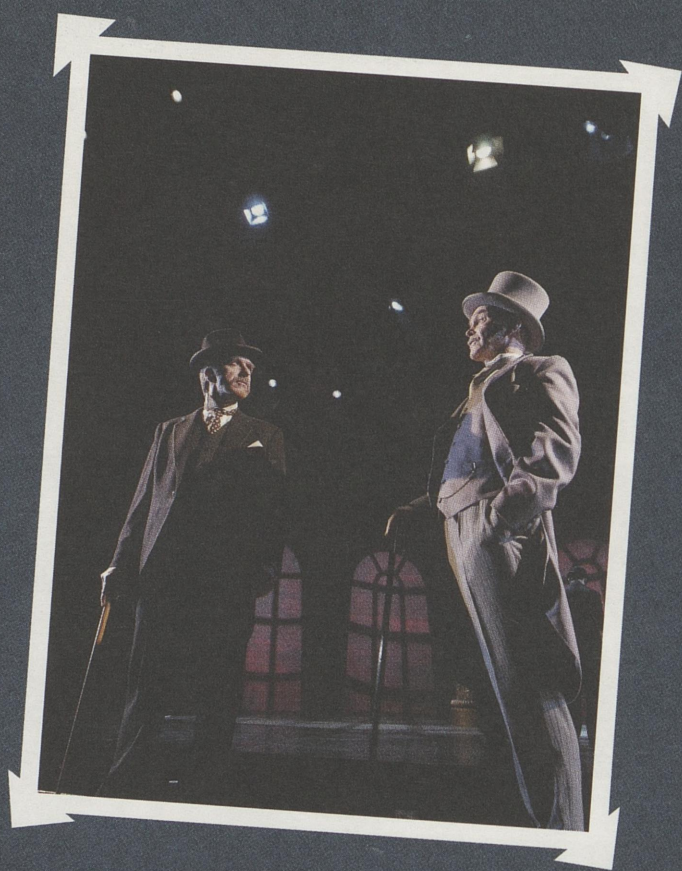
er jødiske skriftsamlinger med de fem Mosebøkene og lovene, som stiller opp en rekke bud, forbud og påbud. Noen er rituelle, andre etiske.

Jødisk etikk

er ikke abstrakte begreper, men praktiske krav. Det fremsettes ingen ideale fordringer, men til gjengjeld skal det som kreves oppfylles helt. Erkjennelsen av menneskets

skrøpeligghet skal gi oss overbærenhet overfor andres fell. Synd er ikke unngåelig, og det er et krav til hver enkelt å strebe etter etisk perfektjon med budene som rettesnor. De skal etterleves - ikke gjennomføres med tvang. Lovene er ikke til for å overholdes fordi de nå en gang eksisterer, men for å lofte mennesket opp på et høyere etisk plan.

Musikalen *Esther* ble til gjennom et nært samarbeid mellom komponisten Bent Fabricius-Bjerre og forfatteren Paul Hammerich. Vi gir Hammerich ordet:

Vi visste begge at en skikkelig musikal bygger på en klassiker: *My Fair Lady* / *Pygmalion*, *West Side Story* / *Romeo og Julle*, *Cabaret* / *Goodbye to Berlin*. Uavhengig av hverandre gransket vi vår danske kulturarv. Tre uker senere sammenlignet vi notatene. Bare én tittel gikk igjen på begge lister: *Indenfor murene*. Henri Nathansens skuespill fra 1912 ble folkele i de røde lykters skjær. En natt demret det:

Nathansen hadde også «lånt» historien. Den lyse Jørgen Herming og den mørke Esther Levin var Jo gamle Københavns Romeo og Julle. Ergo skulle Bent og jeg forsøke å gjøre det som *West Side Story*'s fedre, Bernstein og Sondheim, hadde gjort med Shakespeare.

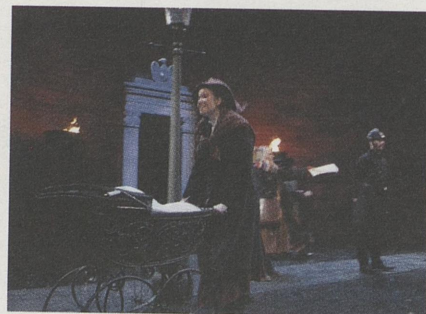
En rask utvikling fikk fart på dramatiseringen. Debatten om Danmarks stemoderlige mottagelse av flyktninger fra Mellomøsten ble skjerpet. Det var pinlige paralleller til den store strøm av rettsløse jødiske asylsøkere på flukt fra de russiske pogromer mellom århundreskiftet og den 1. verdenskrig. Nathansen lot dette brennende spørsmål ligge. Vi tok det opp, og ga det skikkelse av tjenestepiken

Rosa, datter av en besarabisk lappeskredder. Hvor aktuelt dette valget er, ble vi minnet om i en rekke leserbrev, som fordømte musikalsens en formodet forflatning av «et av vår scenelitteraturs klenodier» som blasfemi og profanering. Enkelte undersøkte de legale mulighetene for å stanse vandallsmen, Ja, tenkte vi, *Esther* handler om fordommer og intoleranse i Danmark.

Nathansens inspirasjon var med oss, men *Esther* ble mer og mer selvstendig. Hun ble til og med gravid, og det ville Nathansen neppe ha nevnt, selv om han hadde kjent statistikken over ekteskap som var inngått på grunn av graviditet i 1912.

I 1990 oppførte Marsellsborg gymnasium i Århus *Esther* som skoleforestilling. Til en av forestillingene fikk skolen besøk av 40 gymnasiaster fra Vest-Berlin. Under finale-sangen «Hvorfor kristne, hvorfor jøder - vi er alle mennesker» lød det fra salen: JUDEN RAUS! (ut med jødene), og 15-20 unge tyskere forlot salen demonstrativt. «Vi fikk hermed en tydelig kobling mellom den lille historien og den store historien, og det var ingen tvil om at våre elever var rystet», skrev rektor for gymnasiet til meg. Berlinmuren falt. Men fremmedhatets murermestre er igang med å oppføre nye. I Danmark skygger én av dem allerede for sunn fornuft - 44 % av befolkningen påstår at Innvandrerne - denne skarve promillen - er «en viktig årsak» til landets økonomiske problemer. Kanskje kan *Esther* minne oss om at den betingelsesløse, murnedbrytende og grenseoverstigende kjærlighet er størst av alt.

Utdraget er hentet fra en artikkel i Aalborg Teaters program til *Esther*.

*Fordommer er de lenker
uvitenheten smir for å holde
menneskene adskilt.*

Marguerite Blessington

*Menneskene bygger for mange
murer og for få broer.*

Isaac Newton

*Å elske og samtidig være
fornuftig er neppe mulig,
selv for en gud.*

Publillus Syrus

*Aldri er vi så ubeskyttet overfor
Ildelsen som når vi elsker.*

Sigmund Freud

*Men dersom de ikke kan være
avholdende, bør de gifte seg.
For det er bedre å gifte seg enn
å brenne av begjær.*

Bibelen, 1. korinterbrev

Sandy Grant gikk ut fra Guildford School of Acting i England i 1968. Han medvirket i oppsetninger både på Westend-teatre og operahus i London, før han i 1975 gjorde danske av seg. Hans merittliste fra Danmark omfatter danse- og koreo-

grafi og kostymer til en rekke muskaler, bl.a. *My Fair Lady*, *West Side Story*, *Cabaret* og *Hoffskandalen* fra 2001, en forestilling hvor Fabrice Bujerig også hadde komponert musikken. Av andre skuespill kan vi nevne *Romeo og Jule*, *Hamlet*, og *Peer Gynt* og *Vildanden*, som ble vist på Ibsenfestivalen på Nationaltheatret i fjor. Samarbeidet med Mogens Pedersen går helt tilbake til 1975, og Sandy Grant har koreografert utallige av forestillingene Nina Schløttz har vært med på å lage.

Våre danske gjester

Mogens Pedersen er en nestor i dansk teaterliv. Han er utdannet skuespiller fra Det Kgl. Teaters elevskole i 1956, og har spilt på de fleste av Danmarks teatre. I 1967 var han med å stifte Jomru Ane Teatret, og ble den første lederen av eksperiment-scenen. Fra 1975 har han for det meste satt scene, i årene 1980-1985 som «husregissør» ved Det Kgl. Teater. Etter dette var han teatersjef ved Aalborg Teater til 1994, da han sluttet for å bli instruktør på freelance-basis. Av hans utallige iscenesettelser kan vi nevne *Hamlet*, *Figaros bryllup*, *Hvem er redd for Virginia Woolf*, *Lang dags ferd mot natt*, *Peer Gynt* og *My fair Lady*. Mogens Pedersen har dessuten virket som sensor ved Statens Teaterskole i København - for både skuespillere og sceneinstruktører. Han var i en årrekke medlem av Det Kgl. Teaters styre. Han er tildelt de danske anmelderes ærespris, *Teaterkatten*.

grafloppgaver på de fleste scener i landet. Oppsetningene er overvelende muskaler, som *Guys and Dolls*, *Cabaret*, *Chicago*, *Kiss me Kate* og *Les Misérables*. Han har også satt scene, bl.a. *Rocky Horrorshow* og *Little Shop of Horrors*. Dertil kommer over hundre forskjellige TV-produksjoner. Han har undervist i scenekamp og fekting bl.a. ved Royal Academy of Dramatic Arts og The London Operacenter, og i dans og kroppsbevissthet ved Statens Teaterskole, København Musikkhøjskole og Århus Teaterskole.

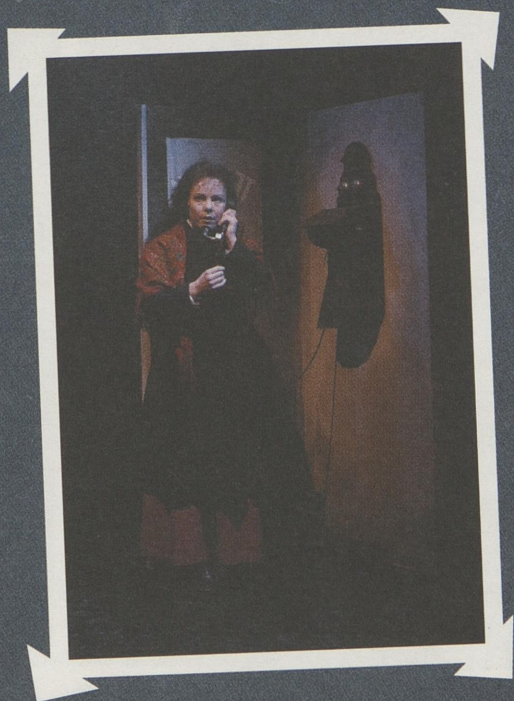
Nina Schløttz gikk ut fra Kunst- håndværkerskolen i København i 1964. To år senere debuterte hun som scenograf, og har siden arbeidet ved de forskjellige teatre i hele Danmark: Det Kgl. Teater, Aalborg Teater, Folketeatret og Rialto Teatret, for å nevne noen. Hun har vært ansvarlig for sceno-

Vår «Esther»

Ingrid Bergstrøm er fra Enebakk, men er nå bosatt i Trondheim. Hun er utdannet ved Guildford School

of Acting i England, på musikkteaterlinjen 1994 - 1997. Her medvirket hun i studentoppsetninger av *Follies*, *Company* og *Sweeney Todd*, alle av Stephen Sondheim. Tilbake i Norge var hun engasjert ved bl.a. Hedmark Teater og Riksteatret før hun kom til Bergen og Den Nationale Scene i 1999. Her har hun bl.a. spilt Eleonora i *Påsk* (Strindberg), Cecily i *Hvem er Earnest* (Wilde) og Cordella i *Kong Lear* (Shakespeare). Nå er hun tilbake på musikkscenen igjen, og vi ønsker henne velkommen til Trøndelag Teater.

ESTHER

Manus	Paul Hammerich
– inspirert av Henri Nathansens <i>Indenfor murene</i>	
Oversatt av	Kjersti Fjeldstad
Musikk	Bent Fabricius-Bjerre
Arrangert av	Fini Høstrup
Regi	Mogens Pedersen
Scenografi	
og kostymer	Nina Schiøttz
Koreografi	Sandy Grant
Musikalsk	
ansvarlig	Ivar Gafseth
Kapellmester	Trond Hustad/ Morten Huuse/ Åsmund Flaten
Lysdesign	Morten Reinan
Lyddesign	Jan Magne Høyenes
Masker og	
pyrker	Ingeborg Hopshaug Ragnhild Ward Bugten
Sangpedagog	Sissel Høyem Aune
Repetitører	Trond Hustad/ Morten Huuse/ Åsmund Flaten
Inspisient	Randi Andersen
Revisitører	Kai-Richard Nergård Helge Warholm
Sufflør	Gerd Berntsen
Teknisk	
koordinator	Jan Erik Nilssen
Foto fra prøvene	Lasse Berre
Program	May Selmer
Ansvarlig utgiver	Catrine Telle
Grafisk utforming/ plakat	Byrå 01
Esther Levin	Ingrid Bergstrøm
Jørgen Herming	Anders Baasmo Christiansen
Benjamin Levin	Hallbjørn Rønning

Sara Levin	Mona Jacobsen
Hugo Levin	Trond-Ove Skrødal
Jacob Levin	Geir Morstad
Lille Sara	Emma Grøneng/ Frøy Nordgaard/ Aisha Heim
Meyer	Øyvind Brandtzæg
Rosa	Ine Jansen
Rasmus Herming	John Yngvar Fearnley
Benedicte Herming	Helle Ottesen
Jomfru Nielsen og <i>mange andre roller</i>	Marit Jaastad
Frøken Madvig og <i>mange andre roller</i>	Kari Rueslåtten
Petersen og <i>mange andre roller</i>	Øyvind Dalen Sørbøl
Konstabel / børsherre	Øyvind Ryen
Hovmester / lyktetenner / noteringsleder	Jacob Margido Esp
Aviskjerringa	Ragnhild Sølberg
Gategutter i København	Oscar Frostad Udbye/ Erlend Grande/ Bjørner Often Sveen/ Lars Magnus Utne
Kvinnekor	Elin Valvatne Marianne Buarø Johnsen Bodil Lunde Rørtveit Hanne Tosterud Edith Lauglo Endsjø
Herrekor	Stein Spjelkavik Ole Christian Gullvåg Aasgaard Atle Fredagsvik Frode Flemsæter Jørgen Hals Thomas Nedrelid Ryste Jonas Nerland Øyvind Bromstad

I ORKESTRET:

Klaver	Trond Hustad/ Morten Huuse/ Åsmund Flaten
Synth	Morten Huuse/ Åsmund Flaten/ Erlend Eide
Fløyte	Åsa Yttredal/ Bjørnhild Roel Jønnum
Klarinett	Roger Overå/ Erlend Eide
Trompet	Torgeir Andresen/ Morten Schrøder
Trombone	Audun Brodshaug/ Espen Andersen
1. fiolin	Tone Snildal/ Renate Engevoold
2. fiolin	Konstantin Popchristov/ Johannes Rusten
Cello	Øyvind Fjærtøft Engen/ Synnøve Volden
Kontrabass	Sondre Meisfjord/ Michael Duch
Perkusjon	Ernst-Wiggo Sandbakk/ Trond Kopperud

*Kulisser og kostymer er produsert
i teatrets egne verksteder*

*Fotografering og lydopptak under forestilling
er ikke tillatt*

Vennligst slå av mobiltelefonen under forestillingen

Rettingheter Nordiska Strakosch Teaterforlaget

Norgespremiere på Hovedscenen

30. november 2001

TRØNDELAG
TEATER

er.